

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Kříže, soudce Mgr. Bc. Jana Schneeweise a soudkyně Mgr. Věry Jachurové v právní věci

žalobce: **P. D.**
zastoupený Organizací pro pomoc uprchlíkům, z.s.
se sídlem Poděbradská 5, Praha 9

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**
se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7

o žalobě ze dne 28. 11. 2023 na ochranu proti nezákonnému zásahu žalovaného

takto:

- I. Zásah žalovaného spočívající v tom, že žalobci dne 17. 11. 2023 vrátil žádost o dočasnou ochranu jako nepřijatelnou, byl nezákonný.
- II. Žalovanému se zakazuje pokračovat v porušování práv žalobce a přikazuje se mu, aby obnovil stav před vrácením žádosti žalobce o dočasnou ochranu.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a průběh řízení před správním orgánem

1. Žalobce žalobou brojí proti zásahu spočívajícímu v tom, že mu žalovaný vrátil jeho žádost o poskytnutí dočasné ochrany ze dne 22. 6. 2023 pro nepřijatelnost podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace (označovaný jako „Lex Ukrajina“,

Shodu s prvopisem potvrzuje P. V.

dále jen „zákon č. 65/2022 Sb.“), přičemž k vrácení žádosti došlo na základě sdělení žalovaného ze dne 17. 11. 2023, č. j. OAM-0345445/DO-2023 (dále jen „sdělení“). Důvodem nepřijatelnosti mělo být to, že žalobce není cizincem, který je uveden v § 3 zákona č. 65/2022 Sb.

2. K dosavadnímu průběhu správního řízení soud uvádí, že žalobce podal dne 22. 6. 2023 žádost o poskytnutí dočasné ochrany, kterou mu žalovaný téhož dne vrátil jako nepřijatelnou. Proti tomuto postupu podal žalobce žalobu, o níž Městský soud v Praze rozhodl rozsudkem ze dne 2. 11. 2023, č. j. 11 A 111/2023-62, tak, že určil, že zásah žalovaného byl nezákonný a přikázal žalovanému obnovit stav před vrácením žádosti žalobci. Žalovaný následně své předchozí sdělení o vrácení žádosti žalobci postupem podle § 156 odst. 2 správního řádu zrušil a následně žádost žalobci dne 17. 11. 2023 znovu vrátil a vydal ohledně toho sdělení (doručeno žalobci dne 20. 11. 2023). Ve sdělení uvedl, že žalobce nespadá pod žádnou kategorii, na kterou se povinně vztahuje prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382 ze dne 4. března, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (dále jen „rozhodnutí Rady č. 2022/382“). Žalobce nelze považovat za osobu pobývající na území Ukrajiny ke dni 24. 2. 2022, pakliže byl v té době držitelem platného dlouhodobého polského víza s platností od 15. 9. 2021 do 25. 7. 2022, byť se tou dobou zřejmě na území Ukrajiny nacházel. Spojení „pobývající na Ukrajině“ použité v čl. 2 odst. 1 písm. a) rozhodnutí Rady č. 2022/382 je třeba i vzhledem ke znění v cizích jazycích vyložit spíše jako „usazený na území Ukrajiny“ ve smyslu dlouhodobého bydlení a žití. Osoba, již bylo povoleno dlouhodobě pobývat mimo Ukrajinu, není již osobou pobývající na Ukrajině, ale osobou pobývající ve státě, který jí na svém území povolil dlouhodobě pobývat. Ostatně i z logiky věci není třeba poskytovat dočasnou ochranu někomu, kdo je již oprávněn pobývat dlouhodobě mimo zemi, kterou opouští, a může tedy bezpečné útočiště nalézt v zemi, která mu pobytové oprávnění vydala. Dočasná ochrana je výjimečným instrumentem a spíše posledním možným řešením. Žalobcovo vízum bylo k rozhodnému dni 24. 2. 2022 stále platné, a žalobce tedy mohl a měl využít možnosti odejít do Polské republiky, která platnost těchto víz prodloužila až do současnosti. V případě žalobce tedy nebyly splněny podmínky stanovené v § 3 zákona č. 65/2022 Sb., a nebyly naplněny ani jiné důvody pro udělení dočasné ochrany.

II. Obsah žaloby

3. Žalobce v žalobě navrhl, aby soud jednak vyslovil, že zásah žalovaného byl nezákonný, a dále aby žalovanému přikázal, aby obnovil stav před zásahem.
4. Úvodem žalobce namítl nepoužitelnost § 5 odst. 2 zákona č. 65/2022 Sb., pro rozpor s právem Evropské unie, konkrétně se směrnicí č. 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí s v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími (dále jen „Směrnice o dočasné ochraně“).
5. Následně uvedl, že z § 3 odst. 1 zákona č. 65/2022 Sb., ve spojení s čl. 2 odst. 1 rozhodnutí Rady 2022/382 je zřejmé, že splňuje podmínky pro udělení dočasné ochrany, neboť je občanem Ukrajiny, který fyzicky pobýval v době vypuknutí války na území Ukrajiny (ode dne 11. 2. 2022) a následně (dne 20. 5. 2022) vycestoval. Existence platného víza v době vypuknutí konfliktu v tomto ohledu nepředstavuje překážku. Vztah mezi dočasnou

ochranou a udělením dlouhodobého víza řeší pouze § 5 odst. 8 písm. d) zákona č. 65/2022 Sb., který ovšem toliko uvádí, že při již udělené dočasné ochraně tato zaniká, pokud je uděleno jakékoliv dlouhodobé vízum v České republice anebo v jiném státě. Opačný vztah při uděleném dlouhodobém vízu a následné žádosti o dočasnou ochranu ovšem není nijak legislativně řešen. Podmínky podle rozhodnutí Rady č. 2022/382 jsou jasně dané, a nelze tak aplikovat důvod, že se nejedná o osobu podle § 3 zákona č. 65/2022 Sb., neboť ten míří na osoby, které např. nejsou občany Ukrajiny, vycestovaly ještě před vypuknutím konfliktu apod.

6. Je třeba upřednostnit výklad, který zohledňuje individuální okolnosti případu žalobce a především šetří jeho práva. Pojem „pobývající na Ukrajině“ nemusí znamenat, že daná osoba se dlouhodobě zdržuje či žije na území státu. Kromě toho platnost dlouhodobého víza žalobce započala dne 15. 9. 2021, do té doby nikdy polským vízem nedisponoval a stejně tak nikdy na území Polské republiky ani fakticky nepobýval a nemá k ní jakékoliv vazby. Žalobce měl veškeré zázemí a bydliště stále na Ukrajině (v srpnu 2021 tam dokončil studium) a spadá pod okruh osob, které „pobývaly na Ukrajině“. Pouze formální existence platného víza v jiném státě nemůže mít za následek natolik vážný dopad, jakým je neudělení dočasné ochrany. Polské vízum bylo získáno díky jednodušší proceduře získání víza ke vstupu do Schengenského prostoru oproti získání českého víza. Získané vízum bylo nakonec využito pouze k cestování na území České republiky. K tomu žalobce citoval z rozsudků Městského soudu v Praze ze dne 17. 8. 2023, č. j. 18 A 54/2023-28 a ze dne 2. 11. 2023, č. j. 11 A 111/2023-62. Konstatoval, že posledně zmíněným rozsudkem byla již dříve ohledně jeho žádosti o dočasnou ochranu shledána nezákonnost postupu žalovaného, který nerespektoval právní názor soudu a navíc zcela pominul silné rodinné vazby žalobce na území České republiky.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

7. Žalovaný ve vyjádření k žalobě navrhl zamítnutí žaloby. Právo na přístup k soudu nelze podle něj dovozovat z čl. 29 Směrnice o dočasné ochraně či z § 17 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 221/2003 Sb.“). Situace žalobce nespadá ani pod § 17 zákona č. 221/2003 Sb., neboť ten se týká žaloby proti rozhodnutí žalovaného. Na podporu své argumentace odkázal žalovaný na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2022, č. j. 2 Azs 178/2022-46. Situace žalobce tedy není evropským právem upravena, a existuje tak prostor pro národní úpravu.
8. Pro získání dočasné ochrany nestačilo, aby žalobce prokázal, že je občanem Ukrajiny a dne 24. 2. 2022 se nacházel na jejím území. Žalobci nemůže být ku prospěchu, že neplnil účel polského dlouhodobého víza a zneužíval jej k pobytu na území České republiky. Dočasná ochrana je určena těm, kdo skutečně opustili Ukrajinu v důsledku obavy o svou bezpečnost a nedisponují pobytovým oprávněním v jiném státě, které by jim umožňovalo se do tohoto státu uchýlit a dlouhodobě tam pobývat. Správnost závěru, že pod pojmem „osoba pobývající na Ukrajině“ nelze rozumět pouze osobu, která se fyzicky nacházela na Ukrajině, ale že z této skupiny jsou vyloučeny ty osoby, resp. ti občané Ukrajiny, kteří se sice fyzicky v rozhodný den nacházeli na území Ukrajiny, ovšem byli držiteli platného pobytového oprávnění v jiném státě, které jim zaručovalo dlouhodobý pobyt mimo území Ukrajiny, potvrdil i Krajský soud v Plzni v rozsudku ze dne 6. 6. 2023, č. j. 57 A 4/2023-116.
9. Není pravdou, že žalovaný nerespektoval právní názor vyslovený v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 11. 2023, č. j. 11 A 111/2023-62, když splnil to, co mu rozsudek ukládal. Část odůvodnění rozsudku obsahující odkaz na závěry rozsudku téhož soudu ze dne

17. 8. 2023, č. j. 18 A 54/2023-28 představuje tzv. *obiter dictum*, tedy takovou část odůvodnění, která je v rozsudku uvedena „nad rámec“ nosných důvodů, a nespočívá na ní tudíž výrok daného rozhodnutí. Z toho vyplývá, že nebyla pro žalovaného závazná coby právní názor soudu.

IV. Posouzení věci Městským soudem v Praze

10. Soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
11. Soud předesílá, že ve věci žádosti žalobce již jednou o zákonnosti postupu žalovaného rozhodoval, a to rozsudkem ze dne 2. 11. 2023, č. j. 11 A 111/2023-62. Vzhledem k tomuto kontextu a výrazné podobnosti argumentace účastníků soudního řízení s jejich argumentací uplatněnou v soudním řízení, které vyústilo ve vydání rozsudku ze dne 2. 11. 2023, č. j. 11 A 111/2023-62, soud ze závěrů právě zmíněného rozsudku při posouzení projednávané věci do značné míry vychází.
12. Ochranu podle § 82 a násl. s. ř. s. může správní soud poskytnout tehdy, jsou-li kumulativně splněny podmínky, aby žalobce byl přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ v širším smyslu) správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka). Není-li byt' jen jediná z uvedených podmínek splněna, nelze žalobci ochranu podle § 82 a násl. s. ř. s. poskytnout (k tomu více viz například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2008, č. j. 2 Aps 1/2005-65, publ. pod č. 603/2005 Sb. NSS).
13. V této věci jsou splněny podmínky 1, 2 a 5, neboť vrácení žádosti o dočasnou ochranu žalobci pro nepřijatelnost představuje přímý zásah do jejích práv. Pokud se jedná o hodnocení předmětného úkonu, zde lze vyjít z existující judikatury, podle které bránění v podání žádosti či její nepřijetí mohou představovat nezákonný zásah (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2017, č. j. 10 Azs 153/2016-52, č. 3601/2017 Sb. NSS). Čtvrtá podmínka výše uvedeného testu je tedy rovněž splněna.
14. Zbývá posoudit, zda žádost o dočasnou ochranu byla žalobci vrácena jako nepřijatelná v souladu s právními předpisy či nezákonně.
15. V již odkazovaném rozsudku ze dne 2. 11. 2023, č. j. 11 A 111/2023-62 soud konstatoval, že *„Přiznání víza či povolení k pobytu v zahraničí neznamena, že taková osoba automaticky přestává žít ve své zemi. Z užití pojmu „pobývat“ (nikoli zdržovat se či nacházet se) lze dovodit, že by mělo jít o dlouhodobější a stálejší pobyt, tj. žadatel by skutečně měl na Ukrajině pobývat dlouhodobě, mít tam bydliště, těžiště svých zájmů, žít tam a podobně. Z uvedeného pojmu však nelze dovodovat, že by nemohl současně disponovat povolením k dlouhodobému pobytu v jiné zemi. Závěr žalovaného o údajném skutečném důvodu nepřijetí žádosti je tak založen na příliš extenzivním výkladu a bez konkrétního dokazování v rámci vedeného správního řízení neodpovídá jazykovému a logickému významu příslušného ustanovení zákona Lex Ukrajina. (...) Důvod nepřijatelnosti dle § 5 odst. 1 písm. b) citovaného zákona není u žalobce dán.“*
16. Z výše citované pasáže jednoznačně vyplývá, že Městský soud v Praze se již ve věci žádosti žalobce za totožných skutkových a právních okolností k možnosti použití § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 65/2022 Sb., vyjádřil a konstatoval, že tento důvod nepřijatelnosti žádosti o dočasnou ochranu u žalobce dán není. Patnáctý senát Městského soudu v Praze přitom neshledal důvod se od závěrů jedenáctého senátu v nyní posuzované věci odchýlit. Přiznání víza, které zakládá pouze možnost pobývat na území daného státu, samo o sobě nic

Shodu s prvopisem potvrzuje P. V.

nevypovídá o naplnění či nenaplnění podmínek § 3 odst. 1 zákona č. 65/2022 Sb., ve spojení s čl. 2 odst. 1 písm. a) rozhodnutí Rady č. 2022/382, tedy potažmo i spojení „pobývajících na Ukrajině“ (o němž z pouhé skutečnosti, že žalobce disponuje vízem, nelze nic vyčíst). Žalovaný přitom odůvodnil vrácení žádosti žalobci pro nepřijatelnost právě jen existencí polského víza. K poukazu žalovaného na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 6. 2023, č. j. 57 A 4/2023-116 soud uvádí, že se s jeho ojedinělým závěrem, že „[r]elevantní ustanovení prováděcího rozhodnutí Rady i lex Ukrajina tak bylo třeba vykládat tak, že se neměla vztahovat na žalobkyni, která se sice v době počátku ruské agrese nacházela na území Ukrajiny, nicméně zároveň měla platné dlouhodobé vízum opravňující ji k pobytu v Polské republice, u nějž ještě nevyčerpala povolenou dobu pobytu“, nesouhlasí. K příslušné argumentaci obsažené ve zmíněném rozsudku se Městský soud v Praze již vyjádřil, a to v rozsudku ze dne 17. 8. 2023, č. j. 18 A 54/2023-28, konkrétně v bodě 20. a násl. Zde obsaženou argumentaci soud považuje za vyčerpávající a plně se s ní i v nyní projednávané věci ztotožňuje. K tomu je třeba doplnit, že žalovaným namítaný rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 6. 2023, č. j. 57 A 4/2023-116 byl zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2023, č. j. 7 Azs 196/2023-22.

17. Soud tedy dospěl k závěru, že žalovaný postupoval v rozporu s § 5 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 3 odst. 1 zákona č. 65/2022 Sb., a s čl. 2 odst. 1 písm. a) rozhodnutí Rady 2022/382. Proto podle § 87 odst. 2 s. ř. s. prvním výrokem deklaroval, že postup žalovaného byl nezákonným zásahem. V souladu se stejným ustanovením soud druhým výrokem žalovanému zakázal pokračovat v porušování práv žalobce a přikázal mu obnovit stav před zásahem, neboť důsledky namítaného zásahu nadále trvají. Žalovaný tedy znovu posoudí žalobcovu žádost, přičemž bude vycházet z toho, že není nepřijatelná podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 65/2022 Sb., z důvodu, že žalobce byl držitelem polského víza, a bude dále postupovat v souladu se zákonem č. 65/2022 Sb.
18. Za splnění podmínek uvedených v § 51 odst. 1 s. ř. s. rozhodl soud o věci samé bez nařízení ústního jednání (ani jeden z účastníků nevyjádřil do dvou týdnů od doručení výzvy svůj nesouhlas s takovým projednáním věci).
19. Žalobce měl ve věci plný úspěch, v řízení před soudem však žádné náklady nevynaložil, neboť je ze zákona osvobozen od soudních poplatků a je zastoupen právnickou osobou dle § 35 odst. 5 s. ř. s. poskytující právní pomoc uprchlíkům nebo cizincům. Dle § 35 odst. 2 s. ř. s. má právo na odměnu za zastupování účastníka v řízení před správním soudem pouze advokát, notář, daňový poradce či patentový zástupce (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2015, č. j. 4 Ads 263/2014-60). Žalobce ostatně přiznání náhrady nákladů řízení nepožadoval a žádné náklady ani nevyčísлил. Soud proto ve třetím výroku rozsudku v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem;

Shodu s prvopisem potvrzuje P. V.

to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 26. března 2024

Mgr. Martin Kříž v. r.
předseda senátu